

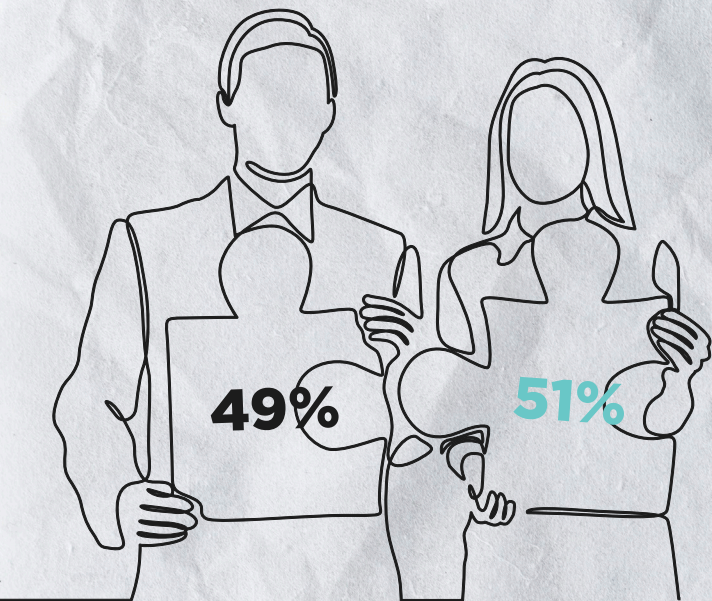
**«КӨЗГЕ
ТҮСПЕЙТІН»
МӘСЕЛЕ:**

**Қазақстан
саясатына әйелдер
қатыса ма?**

ForSet

UN WOMEN

WOMEN
COUNT

Қазақстанда

10,1 миллион

әйел бар

Алайда олар белсенді саясатқа қатысушылар ма, әлде саясаттағы жай объектілер ме?

Дереккөз: Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы, 2023

forSet

UN WOMEN

WOMEN COUNT

Саясатқа қатысудың үш жолы:

Өкілді
органдар

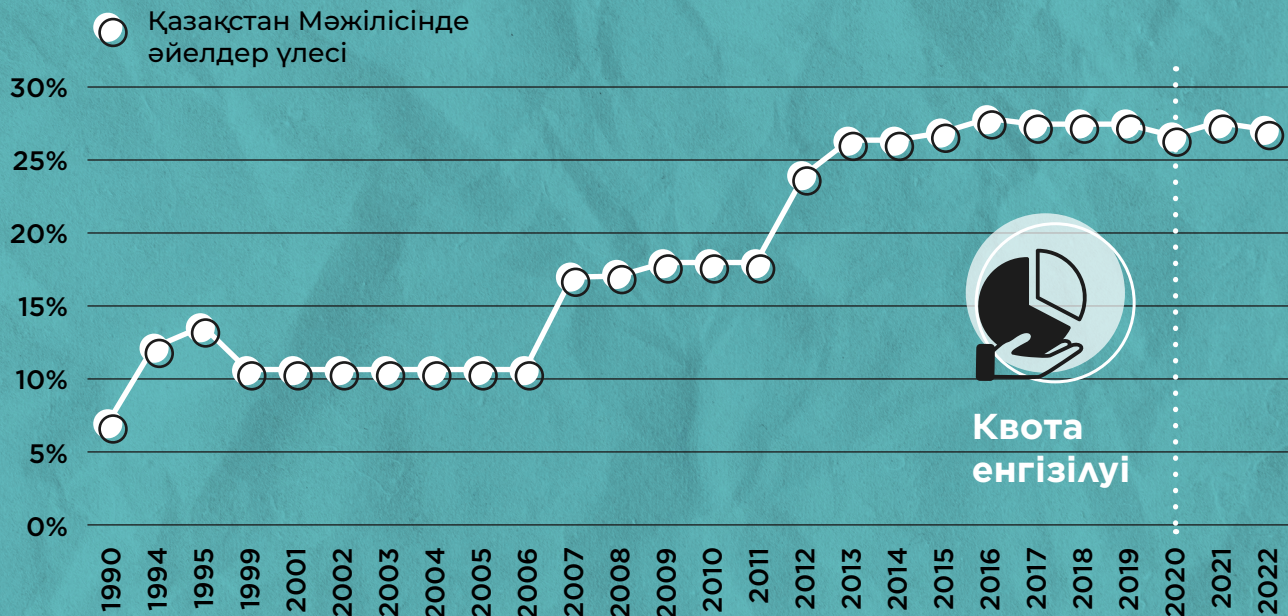
Атқарушы билік
органдары

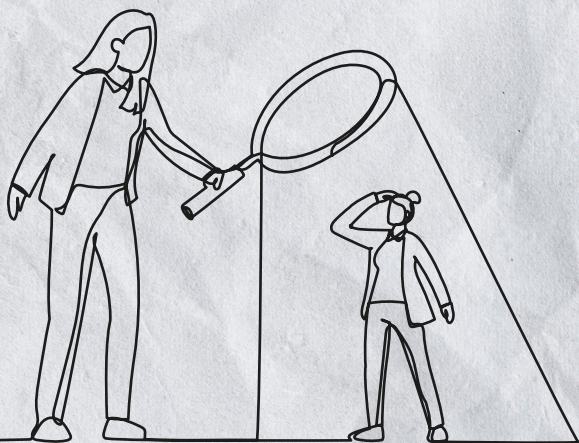
Жалпы
саясатқа қатысу

Сайлау, тағайындау мен **саяси белсенділік**
Қазақстан **әйелдерінің** саяси өміріне
көбірек қатысуға ықпал ете ме?

Ұлттық тәуелсіздік алғаннан бері Парламенттің төменгі палатасындағы әйелдердің үлесі біртіндеп өсті

Дереккөздер: IPU Parline – Kazakhstan, 1990-1999; Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы, 2001-2022

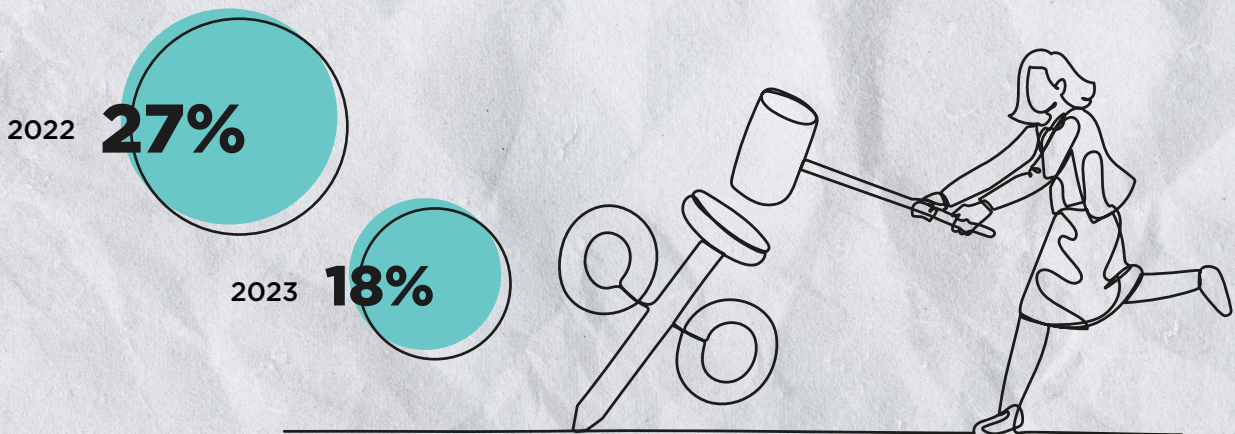

Осыған қарамастан,
Парламенттегі
әйелдердің үлесі

**30% - дан
төмен қалды**

2020 жылы барлық деңгейдегі сайлауда әйелдерге, жастарға және мүгедектігі бар адамдарға арналған партиялық тізімдерге **30 пайыздық квота** енгізілді

Бұл шара қолдау бола алса да, оның форматы әйелдердің саяси өмірге қатысу мүмкіндіктерін шектей отырып, **30 пайыздық шекті бұзуға мүмкіндік бермейді**

2023 жылғы сайлаудан кейін
Мәжілістегі әйелдер саны, 2022 жылмен
салыстырғанда,

9% - ға азайды

Дереккөздер: Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы, 2022; ӘҚЖЖ орындалуы туралы баяндама, қазан 2023

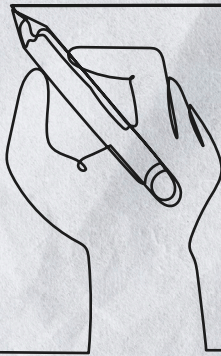
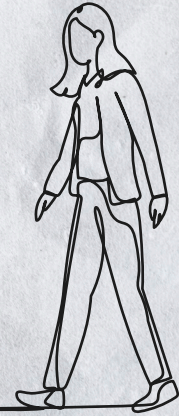
forSet

UN WOMEN

WOMEN COUNT

2023 жылы Мәслихаттардағы
(жергілікті өкілді органдар)
әйелдер саны

**30% - дан
ТӨМЕН ҚАЛДЫ**

21%

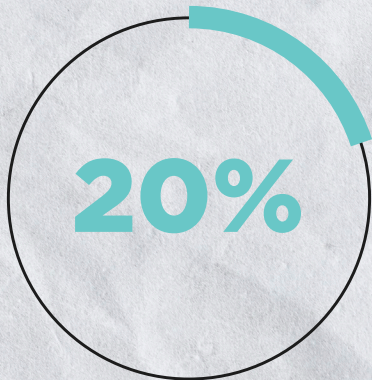
Аймақ

27%

Қала

23%

Аудан

2024 жылы Сенаттың

50 депутатының

10 - ы әйелдер

Дереккөз: Қазақстан Республикасы
Сенатының ресми сайты, қазан 2024

ForSet

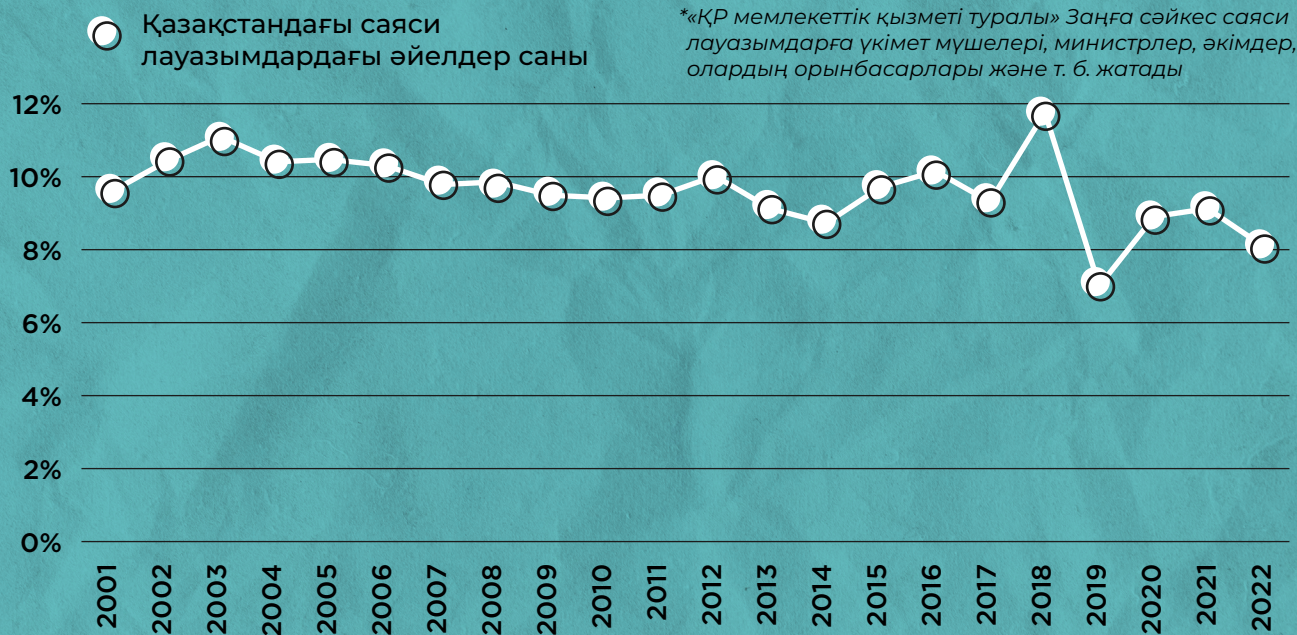
UN WOMEN

WOMEN COUNT

Ал атқарушы билік ше?

Соңғы 20 жылда атқарушы билік органдарында* саяси лауазымдардағы әйелдердің үлесі 12% - дан аспады

Дереккөз: Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы, 2023

ForSet

UN WOMEN

WOMEN COUNT

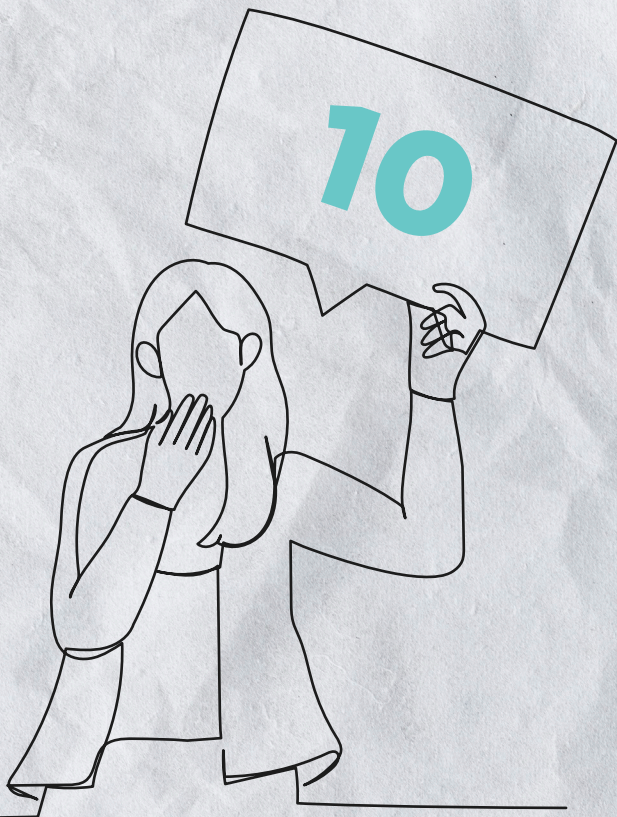
2022 жылы ұлттық және жергілікті деңгейде мемлекеттік саяси қызметкер лауазымдарын атқаратын **әйелдердің** жалпы саны, 667 ер адаммен салыстырғанда, **небәрі 59 адамды** құрады

Бұл 100 мемлекеттік саяси қызметкердің

тек 9-ы әйел

екендігін білдіреді

2022 жылы олар көбінесе орталық органдарда жұмыс істеді, ал жергілікті деңгейде саяси мемлекеттік қызметкерлер арасында

**тек 10
әйел**

болған

Дереккөз: Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросы, 2022

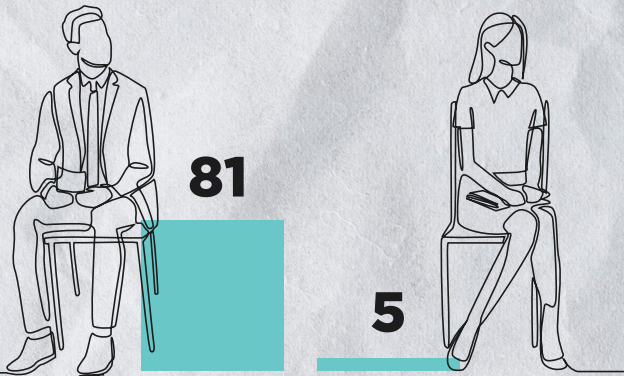
forSet

UN WOMEN

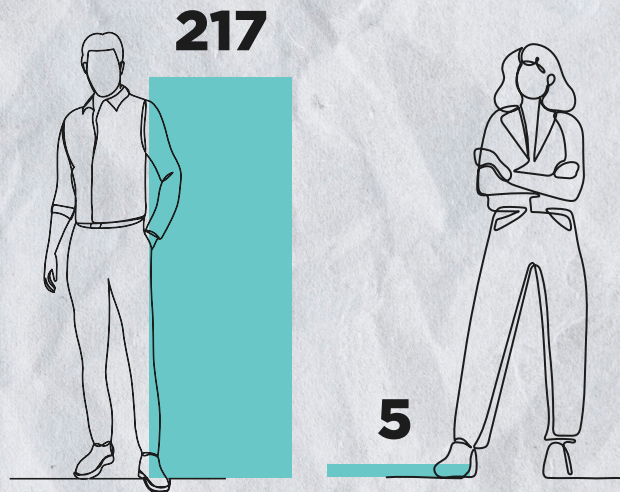
WOMEN COUNT

Тек 10 әйел...

Облыс орталықтарының, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың әкімдері, сондай-ақ олардың бірінші орынбасарлары мен орынбасарлары арасында

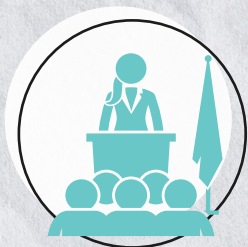
Облыс әкімшілік орталықтарының, облыстық маңызы бар қалалардың, облыстар мен қалалық аудандарының әкімдері арасында

2024 жылғы Министрлер кабинетінің
құрамына келесі салаларда

тек 4 әйел

кіреді:

Премьер-министрдің
орынбасары

Денсаулық
сақтау

Мәдениет және
ақпарат

Еңбек және
әлеуметтік қорғау

Бұл министрліктер негізінен әйелдердің гендерлік
стереотиптерді күшейтетін күтім мен күтімді жүзеге
асырудағы дәстүрлі рөлдерге байланысты

Ерлер кабинеті:

Ішкі істер

Сауда және экономика

Қорғаныс

Әділет

Сыртқы істер

Саясаттың бұл салаларында

әйел

министрлер

ЖОҚ

Портфельдердің бұл таралуы қоғамда қалыптасқан стереотиптерді көрсетеді:

Қазақстан-
дағы

55%

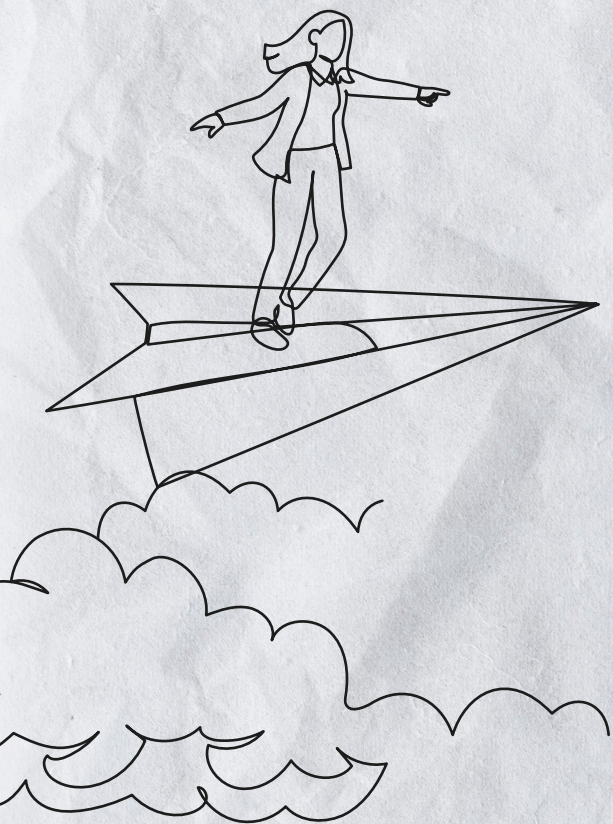
- ы ер
адамдар
үздік саяси
көшбасшылар
деп санайды

Әйелдердің

46%

- ы да осы
көзқарасты
қолдайды..

Дегенмен, зерттеулерге сүйенсек:

Әйелдер Қоғамды ЖАҚСАРТАДЫ

- Әйел көшбасшылар **гендерлік зорлық-зомбылық және репродуктивті денсаулық** сияқты мәселелерді шешеді
- Білік органдарында әйелдер сыбайлас жемқорлық деңгейін көбірек төмендетеді және **мемлекеттік қызметтердің сапасын жақсартады**
- Әйел саясаткерлері **халықтың осал топтарына көмектесу** арқылы денсаулық сақтау, әлеуметтік қамсыздандыру және білім беруге назар аударады

Алайда, саяси өмірге қатысу тек лауазымдар мен лауазымдарға орналасу туралы емес. Оған қоса саяси қызмет осыны білдіреді (бірақ шектелмейді):

саяси
науқандар

азаматтық
белсенділік

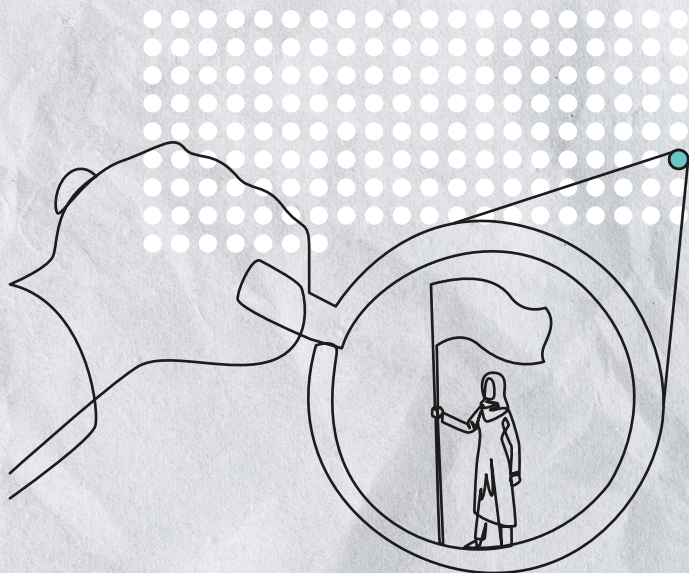

бейбіт
жиындар

петицияларға
қол қою

Бұл арналар саяси өмірге тиімді қатысу үшін **әйелдер** үшін ашық па?

Қазақстан Демократия
индексінде

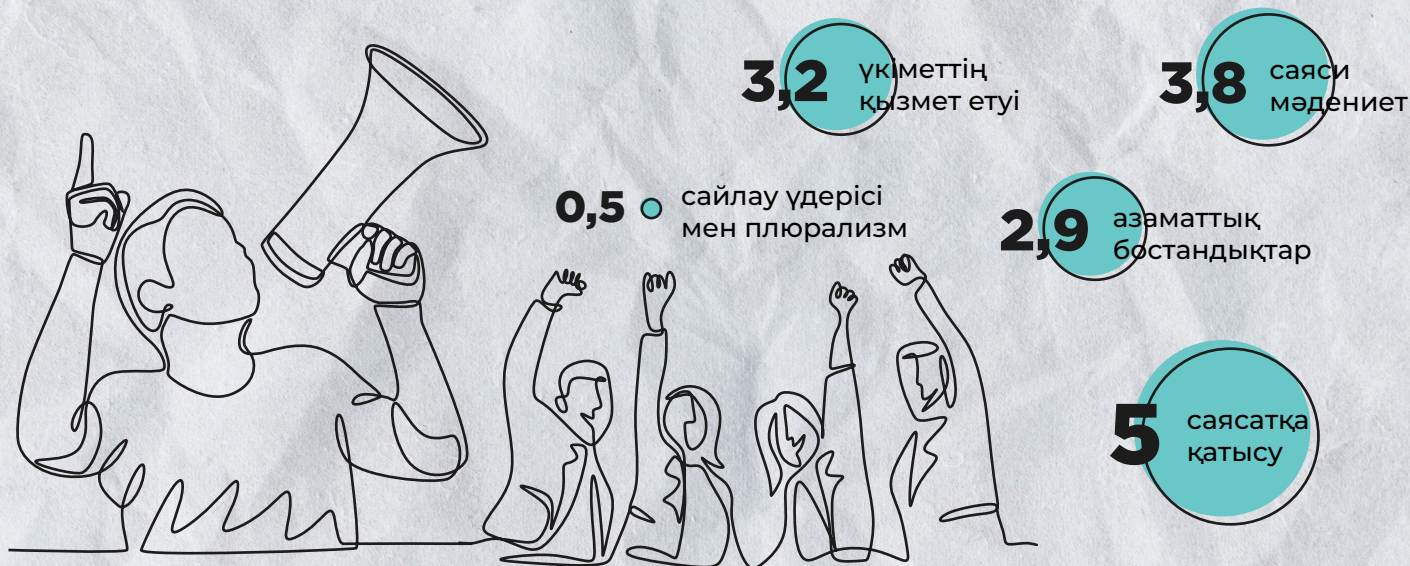
167 ел мен
аумақтың ішінде

120-шы

орында, ең жоғары
10-нан 3,1 балл жинады

Мемлекет Әзірбайжан, Буркина-Фасо, Камбоджа,
Куба және Оман сияқты елдермен бірге
«жабық авторитарлық режим» санатына жатады

Қазақстан азаматтары, әсіресе сайлау туралы сөз болғанда, өздерінің саяси құқықтары мен бостандықтарын толық пайдалана алмайды*

*EIU демократия индексі бес санат бойынша топтастырылған 60 көрсеткішті бағалауға негізделген. Әр санат 0-ден 10-ға дейінгі шкала бойынша бағаланады, және жалпы индекс бес санаттағы индекстердің қарапайым орташа мәні болып табылады.

Қол жеткізілген прогреске және Қазақстан Үкіметінің **әйелдердің саяси өкілдігін ұлғайту** жөніндегі міндеттемелеріне қарамастан, олардың Үкіметте болуы әлі толық әлеуетіне жеткен жоқ

Саясаттағы әйелдер санының көбеюі, егер әрбір әйел тең саяси құқықтарға ие болмаса, **әйелдердің кең мүдделерін білдіруге кепілдік бермейді**

Автор: Тлеген Куандықов

Дизайнер: Оксана Ящук

Бұл басылым 2023 жылғы Тбилиси деректер фестивалі кезінде ұйымдастырылған Дататон аясында Forset және Еуропа мен Орталық Азияда “БҰҰ-әйелдер” құрылымның “Әр әйел мен қыз маңызды” аймақтық бағдарламасының бірлескен күшімен құрылды. Осы басылымда айтылған пікірлер автор/ларға тиесілі және “БҰҰ-әйелдер” құрылымның, Біріккен Ұлттар Ұйымының және оның кез келген еңшілес ұйымдарының көзқарасын қамтып көрсетуге міндетті емес.

ForSet

UN WOMEN

WOMEN COUNT